

Briuselis, 2019 02 05
COM(2019) 71 final

Rekomendacija

TARYBOS SPRENDIMAS

kuriuo suteikiami įgaliojimai dalyvauti derybose dėl Europos Tarybos konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų (CETS Nr. 185) Antrojo papildomo protokolo

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. BENDROSIOS APLINKYBĖS

Informacinių ir ryšių technologijų raida, nors ir suteikia beprecedenčių galimybių žmonijai, taip pat kelia sunkumų, be kita ko, baudžiamosios teisės, taigi ir teisinės valstybės principo užtikrinimo kibernetinėje erdvėje srityje. Elektroniniai nusikaltimai ir kitos nusikalstamos veikos, susijusios su elektroniniais įrodymais kompiuterių sistemose, klesti, su šiomis nusikalstamomis veikomis susiję įrodymai vis dažniau saugomi serveriuose užsienio, keliose skirtingose, kintančiose ar nežinomose jurisdikcijose, t. y. debesijoje, o teisėsaugos įgaliojimus teberiboja teritorinės ribos.

2015 m. balandžio mėn. Europos saugumo darbotvarkėje¹ Europos Komisija įsipareigojo peržiūrėti kliūtis, trukdančias vykdyti baudžiamuosius kibernetinių nusikaltimų tyrimus, visų pirma tarpvalstybinės prieigos prie elektroninių įrodymų kliūtis. 2018 m. balandžio 17 d. Komisija Tarybai ir Europos Parlamentui pateikė pasiūlymą dėl Reglamento dėl Europos elektroninių įrodymų baudžiamosiose bylose pateikimo ir saugojimo orderių² ir pasiūlymą dėl Direktyvos, kuria nustatomos teisinių atstovų skyrimo įrodymams baudžiamosiose bylose rinkti suderintos taisyklės (toliau – pasiūlymai dėl e. įrodymų)³. Šių pasiūlymų tikslas – Europos Sąjungoje pagreitinoti procesą, susijusį su elektroninių įrodymų, kuriuos saugo ir (arba) laiko kitoje jurisdikcijoje įsisteigę paslaugų teikėjai, apsauga ir gavimu.

Europos Tarybos konvencija dėl elektroninių nusikaltimų

Europos Tarybos konvencija dėl elektroninių nusikaltimų (CETS Nr. 185) siekiama palengvinti kovą su nusikalstamomis veikomis, padarytomis naudojantis kompiuterių tinklais. Į ją įtrauktos nuostatos, kuriomis: 1) nusikalstamų veikų nacionalinės baudžiamosios materialinės teisės aspektai suderinami su susijusiomis nuostatomis elektroninių nusikaltimų srityje; 2) nustatyti nacionalinio baudžiamojo proceso įgaliojimai, būtini tokioms nusikalstamoms veikoms, taip pat kitoms baudžiamosioms veikoms, kurios padarytos naudojantis kompiuterine sistema arba kurių įrodymų forma yra elektroninė, tirti ir baudžiamajam persekiojimui vykdyti ir 3) siekiama nustatyti greitą ir veiksmingą tarptautinio bendradarbiavimo tvarką. Prie Konvencijos gali prisijungti Europos Tarybos valstybės narės ir jai nepriklausančios šalys. Šiuo metu prie jos prisijungusios 62 šalys, įskaitant 26 Europos Sąjungos valstybes nares⁴. Konvencijoje nenumatyta, kad Europos Sąjunga gali prie jos prisijungti. Vis dėlto Europos Sąjunga yra pripažinta Konvencijos komiteto (T-CY) organizacija stebėtoja. Šiuo pagrindu Europos Sąjunga dalyvauja Konvencijos komiteto posėdžiuose.

Konvencijos 46 straipsnio 1 dalies c punkte nustatyta, kad Šalys prireikus periodiškai konsultuojasi, siekdamas palengvinti galimo Konvencijos papildymo ar pakeitimo svarstymą. Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų Šalys jau kurį laiką nagrinėja esamus uždavinius ir kliūtis, dėl kurių nacionalinės teisminės ir policijos institucijos, vykdydamos baudžiamuosius tyrimus, negali susipažinti su elektroniniais įrodymais. 2012–2014 m. šis klausimas nagrinėtas

¹ Komisijos komunikatas Europos Parlamentui ir Tarybai „Europos saugumo darbotvarkė“, 2015 m. balandžio 28 d., COM(2015) 185 *final*.

² Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos elektroninių įrodymų baudžiamosiose bylose pateikimo ir saugojimo orderių, 2018 m. balandžio 17 d., COM(2018) 225 *final*.

³ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos, kuria nustatomos teisinių atstovų skyrimo įrodymams baudžiamosiose bylose rinkti suderintos taisyklės, 2018 m. balandžio 17 d., COM(2018) 226 *final*.

⁴ Visos, išskyrus Airiją ir Švediją, kurios pasirašė Konvenciją, bet jos neratifikavo, tačiau įsipareigojo prie jos prisijungti.

Tarpvalstybinės prieigos prie duomenų darbo grupėje, o 2015–2017 m. – Debesijos įrodymų klausimų grupėje.

Derybos dėl Konvencijos Antrojo papildomo protokolo

Debesijos įrodymų klausimų grupei pateikus pasiūlymų⁵, Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų komitetas (T-CY) priėmė keletą rekomendacijų, be kita ko, rekomendaciją dėl derybų dėl Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų Antrojo papildomo protokolo dėl glaudesnio tarptautinio bendradarbiavimo⁶ (toliau – Antrasis papildomas protokolai). 2017 m. birželio mėn. Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų komitetas patvirtino įgaliojimus 2017 m. rugsėjo mėn. – 2019 m. gruodžio mėn. rengti Antrąjį papildomą protokolą.

Pagal minėtus įgaliojimus į Antrąjį papildomą protokolą gali būti įtraukti toliau nurodyti elementai.

- Nuostatos dėl veiksmingesnės savitarpio teisinės pagalbos, visų pirma:
 - supaprastintos savitarpio teisinės pagalbos prašymų, susijusių su informacija apie abonentą, tvarkos;
 - tarptautinių įrodymų pateikimo orderių;
 - teisminių institucijų tiesioginio bendradarbiavimo savitarpio teisinės pagalbos prašymų srityje;
 - jungtinių tyrimų ir jungtinių tyrimų grupių;
 - prašymų anglų kalba;
 - pokalbių su liudytojais, nukentėjusiais asmenimis ir ekspertais naudojantis garso ir (arba) vaizdo priemonėmis;
 - skubių savitarpio teisinės pagalbos procedūrų.
- Nuostatos, kuriomis sudaromos sąlygos tiesiogiai bendradarbiauti su kitų jurisdikcijų paslaugų teikėjais dėl prašymų pateikti informaciją apie abonentus, prašymų saugoti įrodymus ir skubių prašymų.
- Aiškesnė sistema ir griežtesnės apsaugos priemonės, susijusios su esama tarpvalstybine prieiga prie duomenų.
- Apsaugos priemonės, įskaitant duomenų apsaugos reikalavimus.

Derybų dėl įvairių Antrojo papildomo protokolo nuostatų pažanga nevienoda. Dabartinė darbo grupių padėtis, susijusi su įgaliojimuose išdėstytais keturiomis pagrindinėmis darbo kryptimis, apibūdinta toliau.

- 2018 m. liepos mėn. protokolo rengimo plenariniame posėdyje preliminariai priimtos nuostatos dėl kalbų, kuriomis teikiami prašymai, ir skubios savitarpio pagalbos.
- 2018 m. lapkričio mėn. protokolo rengimo plenariniame posėdyje preliminariai priimtos nuostatos dėl vaizdo konferencijų.

⁵ T-CY debesijos įrodymų klausimų grupės 2016 m. rugsėjo 16 d. galutinė ataskaita „Baudžiamosios justicijos prieiga prie debesijos elektroninių įrodymų. Rekomendacijos, ką būtų galima apsvarstyti T-CY“.

⁶ Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų Pirmąjį papildomą protokolą dėl rasistinio ir ksenofobinio pobūdžio veikų, padarytų naudojantis kompiuterinėmis sistemomis, kriminalizavimo (CETS Nr. 189), galėjo pasirašyti šalys, 2003 m. pasirašiusios Konvenciją. Prie Pirmojo papildomo protokolo yra prisijungusi 31 šalis, įskaitant 17 ES valstybių narių.

- 2018 m. lapkričio mėn. protokolo rengimo plenariniame posėdyje, be kita ko, buvo galimybė išsamiai aptarti nuostatas dėl jurisdikcijos ir pritarimo modelio, taip pat atnaujinti kai kuriuos elementus, susijusius su tiesioginiu bendradarbiavimu su paslaugų teikėjais, tarptautiniais įrodymų pateikimo orderiais, paieškos ir prisijungimo naudojant asmens duomenis išplėtimu, jungtiniais tyrimais ir jungtinių tyrimų grupėmis bei tyrimo metodų.
- Pažanga kitais klausimais (dėl apsaugos priemonių, įskaitant duomenų apsaugos reikalavimus) kol kas nepakankama.

2. PASIŪLYMO TIKSLAI

Ši rekomendacija teikiama Tarybai, siekiant gauti įgaliojimus Europos Sąjungos ir jos valstybių narių vardu dalyvauti derybose dėl Antrojo papildomo protokolo, priimti derybinius nurodymus ir paskirti Komisiją derybininke pagal pridedamą derybinių nurodymų projektą, laikantis SESV 218 straipsnio.

SESV 3 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad Sąjunga naudojasi išimtinė kompetencija „*tarptautiniams susitarimams sudaryti, (...) jei jų sudarymas gali daryti poveikį bendroms taisyklėms ar pakeisti jų taikymo sritį*“. Tarptautinis susitarimas gali daryti poveikį bendroms taisyklėms arba pakeisti jų taikymo sritį, jeigu susitarimu reglamentuojamą sritį reglamentuoja Sąjungos teisės aktai arba jeigu tą sritį didžiąja dalimi reglamentuoja Sąjungos teisė.

Pagal SESV 82 straipsnio 1 dalį ir 16 straipsnį Sąjunga yra priėmusi bendras taisykles dėl elementų, kuriuos svarstoma įtraukti į Antrąjį papildomą protokolą. Dabartinę Europos Sąjungos teisinę sistemą sudaro Sąjungos bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose priemonės, pvz., Direktyva 2014/41/ES dėl Europos tyrimo orderio baudžiamosiose bylose⁷; Konvencija dėl Europos Sąjungos valstybių narių savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose⁸; Reglamentas 2018/1727 dėl Eurojusto⁹; Reglamentas 2016/794 dėl Europolo¹⁰; Tarybos pamatinis sprendimas 2002/465/TVR dėl jungtinių tyrimo grupių¹¹; Tarybos pamatinis sprendimas 2009/948/TVR dėl jurisdikcijos įgyvendinimo kolizijų baudžiamuosiuose procesuose prevencijos ir sprendimo¹². Be to, Sąjunga priėmė kelias direktyvas, kuriomis sustiprinamos įtariamųjų ir kaltinamųjų procesinės teisės¹³.

⁷ 2014 m. balandžio 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2014/41/ES dėl Europos tyrimo orderio baudžiamosiose bylose, OL L 130, 2014 5 1, p. 1.

⁸ 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos aktas, pagal Europos Sąjungos sutarties 34 straipsnį patvirtinantis Konvenciją dėl Europos Sąjungos valstybių narių savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose, OL C 197, 2000 7 12, p. 1.

⁹ 2018 m. lapkričio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1727 dėl Europos Sąjungos bendradarbiavimo baudžiamosios teisenos srityje agentūros (Eurojusto), kuriuo pakeičiamas ir panaikinamas Tarybos sprendimas 2002/187/TVR.

¹⁰ 2016 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/794 dėl Europos Sąjungos teisėsaugos bendradarbiavimo agentūros (Europolo), kuriuo pakeičiami ir panaikinami Tarybos sprendimai 2009/371/TVR, 2009/934/TVR, 2009/935/TVR, 2009/936/TVR ir 2009/968/TVR, OL L 135, 2016 5 24, p. 53.

¹¹ 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2002/465/TVR dėl jungtinių tyrimo grupių, OL L 162, 2002 6 20, p. 1.

¹² Tarybos pamatinis sprendimas 2009/948/TVR dėl jurisdikcijos įgyvendinimo kolizijų baudžiamuosiuose procesuose prevencijos ir sprendimo, OL L 328, 2009 12 15, p. 42.

¹³ 2010 m. spalio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/64/ES dėl teisės į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas baudžiamajame procese, OL L 280, 2010 10 26, p. 1. 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/13/ES dėl teisės į informaciją baudžiamajame procese, OL L 142, 2012 6 1, p. 1. 2013 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/48/ES

Išorės lygmeniu Europos Sąjunga yra sudariusi dvišalių Sąjungos ir trečiųjų šalių susitarimų, pavyzdžiui, ES ir Jungtinių Amerikos Valstijų¹⁴ bei ES ir Japonijos¹⁵ susitarimus dėl savitarpio teisinės pagalbos.

Asmens duomenų apsauga yra viena pagrindinių teisių, ji įtvirtinta ES sutartyse ir Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje; asmens duomenys gali būti tvarkomi tik vadovaujantis Reglamentu (ES) 2016/679 (Bendrasis duomenų apsaugos reglamentas)¹⁶ ir Direktyva (ES) 2016/680 (Policijos duomenų apsaugos direktyva)¹⁷. Pagrindinė kiekvieno asmens teisė į tai, kad būtų gerbiama jo privatus ir šeimos gyvenimas, būsto neliečiamybė ir komunikacijos slaptumas, taip pat įtvirtinta Pagrindinių teisių chartijoje; pagarba asmens komunikacijos privatumui yra svarbus šios teisės aspektas. Elektroninių ryšių duomenys gali būti tvarkomi tik pagal Direktyvą 2002/58/EB (E. privatumo direktyva)¹⁸.

Be to, siekiant įvertinti, ar sritį didžiąja dalimi reglamentuoja bendros taisyklės, būtina atsižvelgti ne tik į šiuo metu galiojančius atitinkamos srities Sąjungos teisės aktus, bet ir į šios srities ateities perspektyvą, kiek ją galima numatyti atliekant analizę. Antrojo papildomo protokolo taikymo sritis yra tiesiogiai susijusi su būsimais atitinkamų bendrų taisyklių pakeitimais. Šiuo atžvilgiu taip pat svarbūs 2018 m. balandžio mėn. Komisijos pasiūlymai dėl tarpvalstybinės prieigos prie elektroninių įrodymų¹⁹.

dėl teisės turėti advokatą vykstant baudžiamajam procesui ir Europos arešto orderio vykdymo procedūroms ir dėl teisės reikalauti, kad po laisvės atėmimo būtų informuota trečioji šalis, ir teisės susisiekti su trečiaisiais asmenimis ir konsulinėmis įstaigomis laisvės atėmimo metu, OL L 294, 2013 11 6, p. 1. 2016 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/1919 dėl teisinės pagalbos įtariamiesiems ir kaltinamiesiems vykstant baudžiamajam procesui ir prašomiems perduoti asmenims vykstant Europos arešto orderio vykdymo procedūroms, OL L 297, 2016 11 4, p. 1. 2016 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/800 dėl procesinių garantijų vaikams, kurie baudžiamajame procese yra įtariamieji ar kaltinamieji, OL L 132, 2016 5 21, p. 1. 2016 m. kovo 9 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/343 dėl tam tikrų nekaltumo prezumpcijos ir teisės dalyvauti nagrinėjant baudžiamąją bylą teisme aspektų užtikrinimo, OL L 65, 2016 3 11, p. 1. 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/13/ES dėl teisės į informaciją baudžiamajame procese.

¹⁴ 2009 m. spalio 23 d. Tarybos sprendimas 2009/820/BUSP dėl Europos Sąjungos ir Jungtinių Amerikos Valstijų susitarimo dėl ekstradicijos bei Europos Sąjungos ir Jungtinių Amerikos Valstijų susitarimo dėl savitarpio teisinės pagalbos sudarymo Europos Sąjungos vardu, OL L 291, 2009 11 7, p. 40–41.

¹⁵ Europos Sąjungos ir Japonijos susitarimas dėl savitarpio teisinės pagalbos baudžiamosiose bylose, OL L 39, 2010 2 12, p. 20.

¹⁶ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB.

¹⁷ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/680 dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, ir kuriuo panaikinamas Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR.

¹⁸ 2002 m. liepos 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje (Direktyva dėl privatumo ir elektroninių ryšių), OL L 201, 2002 7 31, p. 37, iš dalies pakeista 2009 m. lapkričio 25 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/136/EB, iš dalies keičiančia Direktyvą 2002/22/EB dėl universaliųjų paslaugų ir paslaugų gavėjų teisių, susijusių su elektroninių ryšių tinklais ir paslaugomis, Direktyvą 2002/58/EB dėl asmens duomenų tvarkymo ir privatumo apsaugos elektroninių ryšių sektoriuje ir Reglamentą (EB) Nr. 2006/2004 dėl nacionalinių institucijų, atsakingų už vartotojų apsaugos teisės aktų vykdymą, bendradarbiavimo.

¹⁹ Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento dėl Europos elektroninių įrodymų baudžiamosiose bylose pateikimo ir saugojimo orderių, 2018 m. balandžio 17 d., COM(2018) 225 *final*. Pasiūlymas dėl Direktyvos, kuria nustatomos teisinių atstovų skyrimo įrodymams baudžiamosiose bylose rinkti suderintos taisyklės, 2018 m. balandžio 17 d., COM(2018) 226 *final*.

Į pasiūlymų taikymo sritį patenka konkrečių rūšių paslaugų teikėjai, teikiantys paslaugas Europos Sąjungoje. Teikėjas teikia paslaugas Europos Sąjungoje, kai jis vienos ar daugiau valstybių narių naudotojams suteikia galimybę naudotis savo paslaugomis ir kai jis turi esminį ryšį su Sąjunga, pavyzdžiui, kai jis turi įmonę valstybėje narėje arba kadangi jis teikia paslaugas dideliame skaičiuje naudotojų toje valstybėje narėje. Teikėjai, neturintys įmonės Europos Sąjungoje, privalo paskirti teisinį atstovą, kurio atžvilgiu galima vykdyti įrodymų pateikimo orderius.

Spalio 18 d. Europos Vadovų Tarybos išvadose teigiama, kad „*siekiant tiek ES, tiek tarptautiniu lygmeniu veiksmingai kovoti su terorizmu ir kitu sunkių formų ir organizuotu nusikalstamumu, turėtų būti rasti sprendimai, kuriais būtų užtikrinta sparti ir efektyvi tarpvalstybinė prieiga prie e. įrodymų; iki šio teisėkūros ciklo pabaigos turėtų būti susitarta dėl Komisijos pasiūlymų dėl e. įrodymų ir prieigos prie finansinės informacijos, taip pat dėl pasiūlymų siekiant geriau kovoti su pinigų plovimu. Komisija taip pat turėtų skubiai pateikti derybų įgaliojimus, skirtus tarptautinėms deryboms dėl e. įrodymų*“.

Komisijos pasiūlymai dėl e. įrodymų yra koordinuotų ir nuoseklių Europos Sąjungos veiksmų viduje ir tarptautiniu lygmeniu pagrindas, tinkamai atsižvelgiant į ES taisykles, be kita ko, dėl Europos Sąjungos valstybių narių ir jų piliečių nediskriminavimo. Nors Komisija savo pasiūlymų dėl e. įrodymų poveikio vertinime jau pažymėjo, kad pasiūlymus būtų naudinga papildyti dvišaliais ar daugiašaliais susitarimais dėl tarpvalstybinės prieigos prie elektroninių įrodymų ir susijusiomis apsaugos priemonėmis, Komisija, prieš pradėdama derybas su trečiosiomis šalimis, nusprendė pasiūlyti ES taisykles dėl tinkamos tarpvalstybinės prieigos prie elektroninių įrodymų tvarkos ir apsaugos priemonių²⁰.

Tarptautiniu lygmeniu Komisija toliau kaip stebėtoja dalyvauja susijusiose diskusijose pagal Europos Tarybos konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų sistemą²¹. Apie tarpvalstybinę prieigą prie elektroninių įrodymų reguliariai diskutuota per naujausius ES ir JAV teisingumo ir vidaus reikalų ministrų susitikimus.

Komisija rekomendaciją dalyvauti derybose dėl Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų Antrojo papildomo protokolo ir rekomendaciją pradėti derybas su Jungtinėmis Amerikos Valstijomis rengiasi priimti vienu metu. Nors šių dviejų procesų pažanga bus nevienoda, jais sprendžiami tarpusavyje susiję klausimai ir vienose derybose priimti įsipareigojimai gali turėti tiesioginį poveikį drauge vykdomoms kitoms deryboms.

Nors pasiūlymais dėl e. įrodymų sprendžiama konkrečių rūšių paslaugų teikėjų, teikiančių paslaugas ES rinkoje, padėtis, kyla rizika, kad prievolės gali prieštarauti trečiųjų šalių teisės aktams. Siekiant pašalinti šią teisės koliziją ir laikantis tarptautinės tarpusavio pagarbos principo, į pasiūlymus dėl e. įrodymų įtrauktos nuostatos dėl specialių mechanizmų, taikytinų, jeigu paslaugų teikėjas susiduria su prieštaraujančiomis prievolėmis, nustatytomis pagal trečiosios šalies teisę, kai prašoma pateikti įrodymus. Šie mechanizmai, be kita ko, apima peržiūros procedūrą, kuria siekiama išaiškinti tokią situaciją. Europos Tarybos konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų Antruoju papildomu protokolu turėtų būti siekiama išvengti Konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų tarpusavyje prieštaraujančių Šalių prievolių.

Todėl galima manyti, kad Antrojo papildomo protokolo sudarymas gali daryti poveikį bendroms taisyklėms ar pakeisti jų taikymo sritį.

²⁰ Derybos su Europos Parlamentu ir Taryba tęsiamos, tačiau 2018 m. gruodžio 7 d. Teisingumo ir vidaus reikalų taryba susitarė dėl bendro požiūrio į Komisijos pasiūlymą dėl reglamento.

²¹ Europos Tarybos Budapešto konvencija dėl elektroninių nusikaltimų (CETS Nr. 185), 2001 m. lapkričio 23 d., <http://conventions.coe.int>.

Todėl Sąjunga turi išimtinę kompetenciją derėtis dėl Antrojo papildomo protokolo, kuriuo papildoma Konvencija dėl elektroninių nusikaltimų (pagal SESV 3 straipsnio 2 dalį).

Antrojo papildomo protokolo dalykas priklausytų ES politikos ir kompetencijos sritims, visų pirma teisminio bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose priemonių srityje (SESV 82 straipsnio 1 dalis) ir duomenų apsaugos srityje (SESV 16 straipsnis), ir, laikantis ES teisės aktų, derybų nebūtų galima vykdyti nedalyvaujant ES. Be to, Komisijai tenka bendras vaidmuo atstovauti Europos Sąjungai pagal ES sutarties 17 straipsnio 1 dalį. Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta pirmiau, Taryba turėtų paskirti Komisiją derybininke dėl Antrojo papildomo protokolo, kuriuo papildoma Europos Tarybos konvencija dėl elektroninių nusikaltimų (CETS Nr. 185).

3. TOJE PAČIOJE POLITIKOS SRITYJE GALIOJANČIOS NUOSTATOS

Derybos turėtų padėti užtikrinti, kad sutartos nuostatos būtų suderinamos su ES teise ir valstybių narių prievolėmis pagal ją, taip pat atsižvelgiant į jos būsimą raidą. Be to, taip pat reikės užtikrinti, kad į Antrąjį papildomą protokolą būtų įtraukta atskyrimo nuostata, pagal kurią Europos Sąjungos valstybėms narėms, kurios tampa Antrojo papildomo protokolo Šalimis, būtų sudarytos sąlygos reguliuoti tarpusavio santykius remiantis ES teisės aktais. Visų pirma turėtų būti išsaugotas Europos Komisijos pasiūlymų dėl e. įrodymų, kuriuos per teisėkūros procedūros metu vykstančias derybas plėtoja teisėkūros institucijos ir galutinių teisės aktų dėl e. įrodymų, kurie bus galiausiai priimti, veikimas tarp Europos Sąjungos valstybių narių.

Į Antrąjį papildomą protokolą turėtų būti įtrauktos būtinos pagrindinių teisių ir laisvių apsaugos priemonės, pripažintos Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijoje, visų pirma teisė į privatų ir šeimos gyvenimą, būsto neliečiamybę ir komunikacijos slaptumą, pripažintos Chartijos 7 straipsnyje, teisė į asmens duomenų apsaugą, pripažinta Chartijos 8 straipsnyje, teisė į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą, pripažinta Chartijos 47 straipsnyje, nekaltumo prezumpcija ir teisė į gynybą, pripažintos Chartijos 48 straipsnyje, ir teisėtumo ir nusikalstamos veikos bei bausmės proporcingumo principai, pripažinti Chartijos 49 straipsnyje. Antrasis papildomas protokolą turėtų būti taikomas atsižvelgiant į šias teises ir principus.

Į protokolą turi būti įtrauktos tinkamos duomenų ir privatumo apsaugos priemonės, susijusios su asmens duomenų bei elektroninių ryšių duomenų rinkimu, perdavimu ir tolesniu naudojimu, siekiant užtikrinti, kad ES paslaugų teikėjai visapusiškai vykdytų savo prievoles pagal ES duomenų apsaugos privatumo teisės aktus, kiek toks tarptautinis susitarimas galėtų būti teisinis pagrindas perduodant duomenis, reaguojant į Papildomo protokolo Šalies, kuri nepriklauso ES, pateiktus įrodymų pateikimo orderius arba prašymus, dėl kurių duomenų valdytojas arba tvarkytojas privalėtų atskleisti asmens duomenis bei elektroninių ryšių duomenis. Šios apsaugos priemonės turėtų padėti užtikrinti ES piliečių pagrindinių teisių ir laisvių apsaugą, įskaitant privatumo ir asmens duomenų apsaugą, kai asmens duomenys bei elektroninių ryšių duomenys atskleidžiami Europos Sąjungai nepriklausančių šalių teisėsaugos institucijoms.

Atsižvelgiant į tai, kad Europos Komisijos pasiūlymuose dėl e. įrodymų nėra nuostatų dėl valdžios institucijų prieigos prie duomenų be tarpininko pagalbos (tiesioginės prieigos), šių priemonių naudojimas gali būti grindžiamas tik nacionaline teise. Jeigu Antrajame papildomame protokole būtų numatytos nuostatos dėl paieškos ir prisijungimo naudojant asmens duomenis išplėtimo bei tyrimo metodų, pagrindinis tikslas turėtų būti nustatyti tvirtesnes tokios tiesioginės tarpvalstybinės prieigos prie duomenų tvarkos apsaugos

priemonės, kad būtų užtikrinta ES piliečių pagrindinių teisių ir laisvių apsauga, įskaitant privatumo ir asmens duomenų apsaugą.

Sudarius Antrąjį papildomą protokolą Šalims turėtų būti leidžiama sudaryti dvišalius tarpusavio susitarimus ar sutartis, taip pat Protokolo Šalių ir Europos Sąjungos dvišalius susitarimus ar sutartis, kuriais būtų reglamentuojami jų santykiai. Šiuo tikslu turėtų būti įtraukta tinkama nuostata, kuria būtų numatyta, kad tuo atveju, kai dvi ar daugiau Konvencijos Šalys jau yra sudariusios susitarimą ar sutartį dėl Konvencija reglamentuojamų klausimų arba jei jos tai padarytų ateityje, jos turi teisę taikyti tą susitarimą arba sutartį arba atitinkamai reguliuoti tuos santykius, jei tai daroma laikantis Konvencijos tikslų ir principų. Europos Sąjungos ir Jungtinių Valstijų susitarimas dėl tarpvalstybinės prieigos prie elektroninių įrodymų, susijusių su teisiniu bendradarbiavimu baudžiamosiose bylose, Jungtinių Amerikos Valstijų ir Europos Sąjungos dvišaliuose santykiuose turėtų būti viršesnis už bet kokią per derybas dėl Antrojo papildomo protokolo pasiektą susitarimą ar priemones, jeigu jie apima tuos pačius klausimus.

TARYBOS SPRENDIMAS

kuriuo suteikiami įgaliojimai dalyvauti derybose dėl Europos Tarybos konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų (CETS Nr. 185) Antrojo papildomo protokolo

EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdama į Sutartį dėl Europos Sąjungos veikimo, ypač į jos 218 straipsnio 3 ir 4 dalis,
atsižvelgdama į Europos Komisijos rekomendaciją,
kadangi:

- (1) 2017 m. birželio 9 d. Europos Tarybos konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų (CETS Nr. 185) Šalių komitetas (T-CY) priėmė sprendimą, kuriuo patvirtinami Konvencijos Antrojo papildomo protokolo rengimo įgaliojimai;
- (2) Antrojo papildomo protokolo rengimo įgaliojimai apima šiuos svarstytinus elementus: nuostatas dėl veiksmingesnės savitarpio teisinės pagalbos (supaprastintos savitarpio teisinės pagalbos prašymų suteikti informaciją apie abonentus tvarkos; tarptautinių įrodymų pateikimo orderių; teisminių institucijų tiesioginio bendradarbiavimo savitarpio teisinės pagalbos prašymų srityje; jungtinių tyrimų ir jungtinių tyrimų grupių; prašymų anglų kalba; pokalbių su liudytojais, nukentėjusiais asmenimis ir ekspertais naudojantis garso ir (arba) vaizdo priemonėmis; skubių savitarpio teisinės pagalbos procedūrų); nuostatas, kuriomis sudaromos sąlygos tiesiogiai bendradarbiauti su kitų jurisdikcijų paslaugų teikėjais dėl prašymų pateikti informaciją apie abonentus, prašymų saugoti įrodymus ir skubių prašymų; aiškesnę sistemą ir griežtesnes apsaugos priemonės, susijusias su esama tarpvalstybine prieiga prie duomenų; apsaugos priemonės, įskaitant duomenų apsaugos reikalavimus;
- (3) Sąjunga priėmė bendras taisykles, kurios didžiąja dalimi sutampa su numatytais svarstomais Antrojo papildomo protokolo elementais. Tai visų pirma apima išsamų rinkinį priemonių, kuriomis siekiama palengvinti teisminį bendradarbiavimą baudžiamosiose bylose²², užtikrinti minimaliuosius procesinių teisių standartus²³ ir duomenų bei privatumo apsaugos priemones²⁴;

²² 2000 m. gegužės 29 d. Tarybos aktas, patvirtinantis Konvenciją dėl Europos Sąjungos valstybių narių savitarpio pagalbos baudžiamosiose bylose, OL C 197, 2000 7 12, p. 1; Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1727 dėl Europos Sąjungos bendradarbiavimo baudžiamosios teisenos srityje agentūros (Eurojusto) ir kuriuo panaikinamas Tarybos sprendimas 2002/187/TVR, OL L 295, 2018 11 21. 2016 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/794 dėl Europos Sąjungos teisėsaugos bendradarbiavimo agentūros (Europol), kuriuo pakeičiami ir panaikinami Tarybos sprendimai 2009/371/TVR, 2009/934/TVR, 2009/935/TVR, 2009/936/TVR ir 2009/968/TVR, OL L 135, 2016 5 24, p. 53. 2002 m. birželio 13 d. Tarybos pamatinis sprendimas 2002/465/TVR dėl jungtinių tyrimo grupių, OL L 162, 2002 6 20, p. 1. Tarybos pamatinis sprendimas 2009/948/TVR dėl jurisdikcijos įgyvendinimo kolizijų baudžiamuosiuose procesuose prevencijos ir sprendimo, OL L 328, 2009 12 15, p. 42. Direktyva 2014/41/ES dėl Europos tyrimo orderio baudžiamosiose bylose, OL L 130, 2014 5 1, p. 1.

²³ 2010 m. spalio 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2010/64/ES dėl teisės į vertimo žodžiu ir raštu paslaugas baudžiamajame procese, OL L 280, 2010 10 26, p. 1. 2012 m. gegužės 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2012/13/ES dėl teisės į informaciją baudžiamajame procese, OL L 142, 2012 6 1, p. 1. 2013 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2013/48/ES dėl teisės turėti advokatą vykstant baudžiamajam procesui ir Europos arešto orderio vykdymo

- (4) Komisija taip pat pateikė teisėkūros pasiūlymą dėl Reglamento dėl Europos elektroninių įrodymų baudžiamosiose bylose pateikimo ir saugojimo orderių ir pasiūlymą dėl Direktyvos, kuria nustatomos teisinių atstovų skyrimo įrodymams baudžiamosiose bylose rinkti suderintos taisyklės, kurioje nustatyti Europos įrodymų pateikimo ir saugojimo orderiai, adresuojami tiesiogiai paslaugų teikėjo atstovui kitoje valstybėje narėje²⁵;
- (5) todėl Antrasis papildomas protokolai gali daryti poveikį bendroms Sąjungos taisyklėms arba pakeisti jų taikymo sritį;
- (6) Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 82 straipsnio 1 dalyje ir 16 straipsnyje konkrečiai nurodyta Sąjungos kompetencija teismo bendradarbiavimo baudžiamosiose bylose ir duomenų apsaugos ir privatumo srityse. Siekiant apsaugoti Sąjungos teisės vientisumą ir užtikrinti, kad tarptautinės teisės ir Sąjungos teisės taisyklės toliau derėtų, būtina, kad Sąjunga dalyvautų derybose dėl Antrojo papildomo protokolo;
- (7) Antrasis papildomas protokolai turėtų apimti būtinas pagrindinių teisių ir laisvių apsaugos priemones, įskaitant teisę į asmens duomenų ir privatumo apsaugą, teisę į privatą ir šeimos gyvenimą, būsto neliečiamybę ir komunikacijos slaptumą, pripažintas Chartijos 7 straipsnyje, teisę į asmens duomenų apsaugą, pripažintą Chartijos 8 straipsnyje, teisę į veiksmingą teisinę gynybą ir teisingą bylos nagrinėjimą, pripažintas Chartijos 47 straipsnyje, nekaltumo prezumpciją ir teisę į gynybą, pripažintas Chartijos 48 straipsnyje, ir teisėtumo ir nusikalstamos veikos bei bausmės proporcingumo principus, pripažintus Chartijos 49 straipsnyje. Antrasis papildomas protokolai turėtų būti taikomas atsižvelgiant į šias teises ir principus;
- (8) pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2018/1725²⁶ 42 straipsnio 1 dalį buvo konsultuojamasi su Europos duomenų apsaugos priežiūros pareigūnu ir jis pateikė nuomonę ... m. ... d.²⁷,

procedūroms ir dėl teisės reikalauti, kad po laisvės atėmimo būtų informuota trečioji šalis, ir teisės susisiekti su trečiaisiais asmenimis ir konsulinėmis įstaigomis laisvės atėmimo metu, OL L 294, 2013 11 6, p. 1. 2016 m. spalio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/1919 dėl teisinės pagalbos įtariamiesiems ir kaltinamiesiems vykstant baudžiamajam procesui ir prašomiems perduoti asmenims vykstant Europos arešto orderio vykdymo procedūroms, OL L 297, 2016 11 4, p. 1. 2016 m. gegužės 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/800 dėl procesinių garantijų vaikams, kurie baudžiamajame procese yra įtariamieji ar kaltinamieji, OL L 132, 2016 5 21, p. 1.

²⁴ 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2016/679 dėl fizinių asmenų apsaugos tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo ir kuriuo panaikinama Direktyva 95/46/EB. 2016 m. balandžio 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2016/680 dėl fizinių asmenų apsaugos kompetentingoms institucijoms tvarkant asmens duomenis nusikalstamų veikų prevencijos, tyrimo, atskleidimo ar baudžiamojo persekiojimo už jas arba bausmių vykdymo tikslais ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, ir kuriuo panaikinamas Tarybos pamatinis sprendimas 2008/977/TVR.

²⁵ COM(2018) 225 *final* ir COM(2018) 226 *final*.

²⁶ 2018 m. spalio 23 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (ES) 2018/1725 dėl fizinių asmenų apsaugos Sąjungos institucijoms, organams, tarnyboms ir agentūroms tvarkant asmens duomenis ir dėl laisvo tokių duomenų judėjimo, kuriuo panaikinamas Reglamentas (EB) Nr. 45/2001 ir Sprendimas Nr. 1247/2002/EB (OL L 295, 2018 11 21, p. 39).

²⁷ OL C ...

PRIĖMĖ ŠĮ SPRENDIMĄ:

1 straipsnis

Komisija įgaliojama Sąjungos vardu derėtis dėl Europos Tarybos konvencijos dėl elektroninių nusikaltimų (CETS Nr. 185) Antrojo papildomo protokolo.

2 straipsnis

Derybiniai nurodymai išdėstyti priede.

3 straipsnis

Šios derybos vedamos konsultuojantis su Tarybos paskirtu specialiuoju komitetu.

4 straipsnis

Šis sprendimas skirtas Komisijai.

Priimta Briuselyje

*Tarybos vardu
Pirmininkas*